

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Szomaházy István*
Cím: *Egy ódon könyvesbolt ódon gazdája*
Forrás: *Magyarország*

Bn
(Hely)

1925. 1. 1.
(Idő)

(Köt. v. fiz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

655.42

Hely

Idő

"1925"

Személy

Egy ódon könyvesbolt ódon gazdája

Típeg-topog az öreg párocska estéknént a Semmelweiss uccában. Az öreg úr néhány lépéssnyivel előre, mert ő még jobban bírja a járást. Tizenegy felé mennek haza, mikor már csak egy-egy lézengő alak jár a Semmelweiss uccában: addig, lehúzott redőnyök mögött, a

könyvekkel piszmogtak. Rakják, lajstromozzák a könyveket, becézgetik őket, gyengéden letörlik a port róluk, hiszen egész életüket a könyvek között töltötték. A foliánsokat bujkáló vén ember Schenk Ferenc, Budapest egyik legrégebbi könyvkeres-

kedője, aki már akkor a könyvespolcok között forgolódott, mikor mi, akik szintén a szenior-gárda vitézei vagyunk, még az abc-és könyvekben sillabizáltunk.

Anatole France tollára lett volna méltó a szemüveges aggastyán, aki most is csak azt a pár órát tölti otthon, melyet az alvásnak szentel. Hozzá hasonlók már csak Párizsban élnek, a Szajna partján, a bouquinisták állványai mögött, ahol a ritkaságkutatókon kívül csak a Quartier Latin ifjúsága nyüzsög. Itt lehet megtalálni párját a gyérszakállú, hunyorgató Schenk Ferencnek, aki már akkor is könyvekkel kereskedett, mikor Mikszáth még irigykedve nézte az arrivékét a Reviczky Gyula sok reményre jogositó poéta volt.

Előtipeg valami sötét raktárhelyiségből s mikor meghallja, hogy írni akarok róla, igen őszintén elcsodálkozik. Mit lehet róla írni az újságba? Ötven éve itt ül a boltocskában, ki sem mozdul, sohasem politizált, sohasem járt színházba, nem elegyedik a kerületi ügyekbe, s csupán néma barátaival, a könyvekkel, barátkozik. Vannak köztük felületes barátai — ezektől szívesen megszabadul, — de vannak régiiek, meghittek, szívéhez nőttek is, melyeket valami eldugott zugban rejtetget, nehogy egy ellenség vevő kicsalja őket tőle.

— Nekem a kis boltomban mindenem megvan, amit az emberek odakünn hajszolnak, — mondja bölcsen. — Az élet, a tudomány, a szórakozás, a világ valamennyi problémája megvan a könyveimben. Minek nekem ide élő ember? Meg vagyok győződve

ólá, hogy a könyveim ép úgy ismerik öreg gazdájukat, mint ahogy én valamennyiüket ismerem.

A régi kiadóról kérdezősködöm, de a szűkszavú öreg úr, aki a könyveihez képest ügylátszik engem is egy felesleges élőlénynek tart, nagyon fukarkodik a válasszal. A vén Scott Walter-regények sohasem kívánják tőle, hogy választ adjon nekik.

— Ja — mondja németesen — ismertem őket, alle die waren. Itt volt a Ráth Mór, akihez Arany meg Deák Ferenc járt el délelőttöként tracsolni, igen jó, becsületes, áldottszívű ember volt, de ha az idegesség rájött, nem igen lehetett beszélni vele. Akkor még Arany Jánosnak is megmondta a véleményét. Ja, das war der alte Ráth! Aztán itt adta ki könyveit Eggenberger a Barátok terén, meg az öreg Raumann, meg a méhner meg a Heckenast, aki akkor már Franklinra változtatta a nevét és a boldogult Lampel Róbert, akit én már csak Wodianer-néven ismertem. Szép könyveket adtak ki, de házat akkori-

ban kevés ember épített a kiadói bransból. Ja és itt volt az öreg Pfeiffer Ferdinánd, aki Jókait is kiadta, az egyetlen író, akit minden vidéki kaszinó megvett. Abban az időben nem annyira a könyvek voltak kelendők, hanem a füzetek. Die Hefte! A füzetes regénykiadások, melyekből egy darab tíz krajcárba került, s melyeket nemcsak az uridámak olvastak, hanem a szakácsnék is, főzés közben. Ezek voltak a szép idők. Annyi lovagot, kalandort, grófnőt, heregnőt, tolvajt, betörőt és spadasszint konzummáltak a füzetekben, hogy ma talán nincs annyi az egész világon. Akkor még nem Hans Heinz Ewers kellett a közönségnek, hanem a vitéz nemes, aki törét a vetélytársa szívébe döfte. És az emberek fantáziájában nem árnyékszerű ideglények éltek, hanem hős chevalier-k, finom udvarhölgyek, Párizs sötét külvárosaiban bujdoszó összeesküvők, die Romantik, amit ma már nem kultivál a divatos irodalom. És ez mind azért van, mert a könyvek kiszorították helyükből a füzeteket.

— Tessék meghinni, hogy akkor az igények is kisebbek voltak mint most s az emberek a pince-lakásokban elégedettebbül éltek, mint utódaik most a modern bérpalotákban. Nekem azonban mindegy: én akkor sem panaszkodtam, most sem panaszkodom. Kicsit elgondolkodom néha azon, hogy a régi kuncsaftjaim így elhagytak. Sokszor vittem személyesen könyveket az öreg Erkel Ferencnek, a szerviták priorjának, az öregebb Andrassy Gyula grófnak. Mind kedves, finom úr volt, aki szívesen elbeszélgetett velem, nem is látzott meg rajtuk, hogy olyan híres emberek. Csak az újságokból tudtam, hogy nagy és országos-hírű férfiak, nekem úgy tetszett, mintha egészen olyanok lettek volna, mint én vagyok.

— És a könyvek közül sohasem járt sehova, Schenk bácsi!

— Minek? — mondja az öreg könyvkereskedő fitymálva. — A Prugmayr énekesnőnél mindig többre tartottam én egy szép komplett kiadást s a

kis boltocskámnak — én legalább azt hiszem — jobb a levegője, mint a Svábhegnyek. Nem jártam színházba sem, mert akkor két-három órára meg kellett volna válni a könyveimtől. Ugy hírből tudtam, hogy a Gyapjú uccában volt egy német színház, hogy a Fatéren cirkuszt építettek, na meg arról is hallottam, hogy valami szép fiatal énekesnő lép fel esténként... hogy is hívják csak? Ja, die Blaha! Sok minden szépet hallottam róla, de én bizony sohasem váltottam színházi bilétát.

— És a könyveiből sokat végigolvasott?

Schenk bácsi megsimogatja ősz szakállacskáját és bámulva néz a szemembe.

— Már, hogy olvastam? Hogy lehetne az? Én Mährisch-Osttrauban születtem s nem igen bírom ma sem tökéletesen a magyar nyelvet. Nem azért dedelgetem, becézgetem én őket, hogy olvassak belőlük, hanem mert szeretem őket. Ki tudnám dobni a vevőt, aki egy kedves könyvemet elviszi tőlem, mert én an und für sich ragaszkodom a régi, szép munkákhoz, mint ahogy egy amatőr ragaszkodik a műtárgyaihoz. A szenvedélyes serleggyűjtő sem iszik bort egy ódon pohárból, de azért vigyáz rá, vitrinben tartja és fáj a szíve, ha meg kell válnia tőle. A rendezgetéstől nem érek rá, hogy el is olvassam a könyveimet. Nem igen emlékszem, hogy egyet is elolvastam volna közülök.

A pólyásbabát megillető gyengédséggel teszi kezét az öreg Schenk valami szép, francia, amatőrkiadásra s ellenséges pillantásokat vet az ajtó felé. Baj van: vevő közeledik. Hitvány pénzre akarja átcserelni a Schenk bácsi kincsesládájának egy darabját.

Szomaházy István